

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна

Навчальні роки 2024-2025

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ»**

Нормативний чи вибірковий освітній компонент – нормативний компонент

Форма здобуття освіти – очна

Галузь знань – 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність – 221 «Стоматологія»

Спеціалізація (за наявності) –

Освітньо-професійна програма – «Стоматологія»

Другого (магістерського) рівня вищої освіти

Курс – III

Силабус освітнього компоненту
розглянуто на засіданні кафедри
загальної та клінічної
патофізіології імені Д.О. Альперна

Протокол від
“ 29 ” червня 2022 року № 13

Завідувач кафедри

проф. М.С. Мирошніченко

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
передфахової підготовки

Протокол від
“ 30 ” червня 2022 року № 5

Голова

проф. Вовк О. Ю.

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Мирошниченко Михайло Сергійович, зав. кафедри, д.мед.н., професор
2. Бібіченко Вікторія Олександрівна, завуч кафедри, к.мед.н., доцент
3. Сафаргаліна-Корнілова Надія Асхатівна, доцент кафедри, к.мед.н., доцент
4. Кучерявченко М.О., доцент кафедри, к.мед.н., доцент

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Мирошниченко Михайло Сергійович – зав. кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, доктор медичних наук, професор, спеціалізація «Патологічна анатомія», «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380501699763; E-mail: ms.myroshnychenko@knmu.edu.ua

Бібіченко Вікторія Олександрівна – завуч кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, доцент, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380969237179; E-mail: vo.bibichenko@knmu.edu.ua

Павлова Олена Олексіївна – професор кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, доктор медичних наук, професор, спеціалізація «Патологічна фізіологія», «Кардіологія».

Контактний тел.: +380677992994; E-mail: oo.pavlova@knmu.edu.ua

Шевченко Олександр Миколайович – професор кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, доктор медичних наук, професор, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380509616149; E-mail: om.shevchenko@knmu.edu.ua

Кузьміна Ірина Юріївна - професор кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, доктор медичних наук, професор, спеціалізація «Акушерство та гінекологія», «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380668147764 ; E-mail: iy.kuzmina@knmu.edu.ua

Ковальцова Марина Вікторівна – доцент кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, доцент, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380960066651; E-mail: mv.kovaltsova@knmu.edu.ua

Коляда Олег Миколайович – доцент кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, доцент, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380950516248; E-mail: om.koliada@knmu.edu.ua

Кучерявченко Марина Олександрівна– доцент кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, доцент, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380503231493; E-mail: mo.kucheriavchenko@knmu.edu.ua

Сафаргаліна-Корнілова Надія Асхатівна – доцент кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, доцент, спеціалізація «Патологічна фізіологія», «Кардіологія».

Контактний тел.: +380677482712; E-mail: na.safarhalyna8757@knmu.edu.ua

Сулхдост Інна Олександрівна – доцент кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, доцент, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380958605077; E-mail: iio.sulkhдост@knmu.edu.ua

Кузнецова Мілена Олександрівна – асистент кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380502285994; E-mail: ma.kuznetsova@knu.edu.ua

Огнєва Лілія Гаріївна - асистент кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна.

Контактний тел.: +380960313353; E-mail: lh.ohnieva@knu.edu.ua

Контактний тел. та E-mail кафедри: тел. (057) 707-73-40,
kaf.1med.patalogfiziologii@knu.edu.ua

Очні консультації: за попередньою домовленістю;

Он-лайн консультації: платформа згідно з розкладом;

Локація: заняття проводяться в умовах кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна ХНМУ, дистанційно – у Google Meet, Microsoft Teams Meeting, Moodle, ZOOM.

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Патологічна фізіологія» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Стоматологія» другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності «221 «Стоматологія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 221 «Стоматологія».

Опис освітнього компоненту (анотація)

Патофізіологія – наука про загальні закономірності виникнення, розвитку і закінчення хвороби. Головна мета патофізіології як освітнього компоненту - закласти теоретичні основи розуміння студентами етіології, патогенезу і клінічних проявів хвороби.

Патофізіологія складається з двох розділів: загальна нозологія, типові патологічні процеси; патофізіологія органів і систем. Перший розділ містить основні положення вчення про хворобу, етіологію та патогенез, розкриває суть хвороботворного впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, типові патологічні процеси. Другий розділ передбачає вивчення основних закономірностей функціональних і структурних порушень та змін, які виникають під впливом патогенних чинників, та загальних закономірностей розвитку захворювань окремих органів і систем, які трапляються в клінічній практиці.

Предметом вивчення освітнього компоненту є загальні закономірності, перш за все функціонального характеру, які вивчають перебіг захворювання, механізми резистентності, одужання та завершення хвороби.

Міждисциплінарні зв'язки:

Пререквізити. Зміст програми з клінічної патофізіології передбачає використання знань, вмінь і навичок з нормальної анатомії та фізіології, патологічної анатомії, медичної біології, мікробіології, медичної інформатики, основ біофізики, біохімії, медичної генетики, фармакології, епідеміології та принципів доказової медицини, екстреної та невідкладної медичної допомоги, історії медицини, філософії. В свою чергу, знання патофізіології професійно інтегровані в спеціальні клінічні дисципліни.

Постреквізити. Вивчення дисципліни передбачає використання вмінь і навичок пошуку, критичного сприйняття, аналізу і оцінки джерел інформації, ведення дискусії, діалогу, усної та письмової аргументації, публічних виступів при вивченні суміжних дисциплін протягом 3 року навчання; є базою для підготовки до ліцензійного іспиту ЕДКІ, підготовки до навчання у закладах вищої освіти на програмах третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

Сторінка освітнього компоненту «Патологічна фізіологія» в системі Moodle:

1.128.79.157:8083/course/index.php?categoryid=19

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Метою вивчення освітнього компоненту є навчання студентів комплексу медичних знань для кращого розуміння механізмів виникнення і розвитку патологічних змін, які відбуваються в хворому організмі.

Кінцеві цілі вивчення патофізіології: Сучасний фахівець повинен володіти достатнім об'ємом знань з патологічної фізіології та вміти користуватись набутими навиками в практичній роботі. Знання і розуміння механізму розвитку хвороби допоможе

адекватно підібрати засоби і методи фізичної реабілітації сприяючи швидшому відновленню.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компоненту є:

- Викласти теоретичні основи та сформувані у студентів науково-обґрунтовані сучасні уявлення про хворобу, механізм розвитку того чи іншого патологічного процесу; поняття про етіологію і патогенез, про причинно-наслідкові зв'язки; закономірності розвитку хвороби і види розрішення;
- формування у студентів наукового світогляду, виховання гармонійно розвиненої особистості, що досконало володіє професійним знанням лікаря.

В професійному аспекті перед патологічною фізіологією в процесі підготовки фахівців стоять важливі дидактичні завдання у формуванні знань та навичок.

Згідно з вимогами ОПП студенти повинні:

Знати:

– основи етіології, патогенезу, клінічні ознаки типових патологічних процесів і найбільш поширених синдромів та захворювань;

Вміти:

- застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій;
- оцінювати результати опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень;
- встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання;
- визначати характер, принципи лікування захворювань;
- проводити діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги;
- оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП).

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування студентами компетентностей:

Інтегральні компетентності:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.

ЗК 4. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації..

ЗК 6. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 7. Здатність працювати в команді.

ЗК 8. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК 9. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань.

Спеціальні компетентності (фахові, предметні):

ФК 1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні.

ФК 2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.

ФК 3. Спроможність до визначення тактики, методів надання екстреної медичної допомоги, у тому числі сучасних бойових травм.

ФК 4. Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).

ФК 5. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання (за списком 2).

ПРН 2. Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 5).

ПРН 3. Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу (за списком 4).

ПРН 4. Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу (за списком 4), у тому числі сучасних бойових травм.

ПРН 5. Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.

ПРН 6. Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.

ПРН 7. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

ПРН 8. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних соціальний навичок (Soft skills):

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим; застосовувати знання в практичних ситуаціях; здатність до адаптації та дії в новій ситуації, приймати обґрунтоване рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії. Здатність спілкуватися державною мовою (усно, письмово); використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ «ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП «Патологічна фізіологія»	Характеристика освітнього компонента	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Нормативний компонент	
Загальна кількість годин –90	Спеціальність: 221 «Стоматологія» Спеціалізація: _____	Рік підготовки (курс):	
		3-й	
		Семестр	
		5-й	
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних – 50 самостійної роботи студента – 40	Освітній ступінь: другий (магістерський)	10 год.	
		Практичні, семінарські	
		40 год.	
		Лабораторні	
		–	
		Самостійна робота	
		40 год.	
		Індивідуальні завдання: год. Вид підсумковою контролю: іспит	

2.1 Опис освітнього компонента

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Патофізіологія системи крові. Порушення системи лейкоцитів.	2	Проблемна-тематичні з використанням мультимедійної презентації
2	Патофізіологія серцево-судинної системи. Серцева недостатність.	2	
3	Патофізіологія зовнішнього дихання.	2	
4	Патофізіологія травної системи.	2	
5	Патофізіологія екстремальних станів. Патофізіологія сучасної бойової травми.	2	
	Всього	10	

2.2.2 Семінарські заняття - не передбачено

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Анемії, внаслідок підвищеного кроворуйнування (гемолітичні анемії).	2	Розповідь-пояснення, рольова гра, кейс-метод, спаринг-партнерство (групи 3-4 чол.)	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль;
2	Лейкоцитози. Лейкопенії.	2		
3	Лейкози.	2		
4	Порушення системи гемостазу.	2		
5	Практичні навички з теми «Патологія крові».	2		Комп'ютерна атестація, Усне опитування
6	Патофізіологія системи кровообігу. Недостатність кровообігу. Патофізіологія серця. Недостатність серця.	2	Розповідь-пояснення, відеофільми, рольова гра, кейс-метод, спаринг-партнерство (групи 3-4 чол.), міждисциплінарний тренінг	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання;
7	Аритмії серця.	2		
8	Коронарогенні ушкодження міокарда. Вінцева недостатність. Ішемічна хвороба серця. Інфаркт міокарда. Кардіогенний шок.	2		
9	Патофізіологія кровеносних судин. Артеріальна гіпер- та гіпотензія.	2		
10	Атеросклероз.	2		
11	Патофізіологія зовнішнього дихання. Дихальна недостатність.	2		
12	Практичні навички з теми «Патофізіологія системного кровообігу і зовнішнього дихання».	2		Комп'ютерна атестація, Усне опитування
13	Патофізіологія системи травлення. Недостатність травлення.	2	Розповідь-пояснення, відеофільми, ділова гра, кейс-метод, спаринг-партнерство (3-4 чол.), міждисциплінарний тренінг	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання
14	Патофізіологія печінки. Печінкова недостатність.	2		
15	Патофізіологія нирок. Ниркова недостатність.	2		
16	Патофізіологія ендокринної системи.	2		
17	Патофізіологія нервової системи	2		
18	Патофізіологія екстремальних станів. Етіологія, патогенез шоку і колаптоїдних станів. Патофізіологія сучасної бойової травми.	2		
19	Патофізіологія екстремальних станів. Етіологія, патогенез коматозних станів.	2		
20	Практичні навички з теми «Патофізіологія системи травлення, печінки, нирок». «Патофізіологія регуляторних систем (ендокринної, нервової) та екстремальних станів».	2		Комп'ютерна атестація, Усне опитування
	Всього годин	40		Іспит

2.2.4. Лабораторні заняття - не передбачено

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю	
1	Еритроцитози.	2	Самостійна робота студентів з літературою, підготовка рефератів.	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; реферати; самоконтроль	
2	Анемії, спричинені крововтратою.	2			
3	Лейкоцитози, лейкоцитарна формула. Лейкопенії.	2			
4	Гемобластози. Гострий і хронічний лейкоз.	4			
5	Порушення системи гемостазу.	4			
6	Патологія кровоносних судин. Атеросклероз.	4			
7	Патофізіологія екстремальних станів. Колапс. Шок.	3			Використання тестових завдань для самоконтролю
8	Патофізіологія екстремальних станів. Коматозні стани.	3			
9	Патофізіологія сучасної бойової травми.	4			
10	Підготовка до річної комп'ютерної атестації Крок-1	6			
11	Індивідуальна робота	6	Робота студентів з науковою літературою,, підготовка докладів, презентації	Виступ на задану тему.	
	Всього годин	40			

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ» від 21.08.21, № 181.

Організація поточного контролю. Викладачі слідкують за тим, щоб кожен студент отримав необхідну компетенцію в напрямках, що входять до тем практичних занять. Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей. Застосовуються такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: тести, розв'язання ситуаційних задач, трактування та оцінка результатів лабораторних досліджень, контроль засвоєння практичних навичок. Оцінювання поточної навчальної діяльності (ПНД) на кожному практичному занятті здійснюється за традиційною 4-бальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно».

Оцінювання самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті, підсумкового заняття та іспиту.

Оцінка з освітнього компоненту. Підсумковий бал за ПНД та підсумкове заняття (ПЗ) визначається як середнє арифметичне традиційних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми, які перераховуються у бали з використанням таблиці 1

**Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу
(для дисциплін, що завершуються іспитом)**

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Проведення іспиту

Вирішення пакету тестових завдань проводити на останньому занятті в семестрі, який включає базові тестові завдання у кількості не менше **50 тестів**. Критерій оцінювання – 95% вірно вирішених завдань; «склав – не склав». Оцінювання засвоєння теоретичних знань за всіма темами дисципліни на останньому занятті за розкладом.

Оцінювання теоретичних знань за складеними на кафедрі білетами, які включають усі теми освітнього компоненту (таблиця 2)

Таблиця 2

Оцінювання теоретичних знань за іспит

Частина іспиту	Кількість питань	«5»	«4»	«3»
Практична: ситуаційні завдання	1	10	8,5	6,25
	2	10	8,5	6,25
	3	10	8,5	6,25
	4	10	8,5	6,25
Теоретична: білет	1	10	8,5	6,25
	2	10	8,5	6,25
	3	10	8,5	6,25
	4	10	8,5	6,25
Всього	8	80	68	50

Під час іспиту **максимальна кількість балів, яку студент може набрати, становить - 80, мінімальна – 50 балів.**

Оцінювання результатів вивчення освітнього компоненту проводиться безпосередньо під час іспиту. Оцінка з освітнього компоненту визначається як сума балів за ПНД та іспиту і становить **min – 120 до max – 200.**

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS наведена у таблиці 3.

Таблиця 3

**Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою,
чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS**

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Оцінка з освітнього компоненту виставляється лише студентам, яким зараховані усі підсумкові заняття і диференційований залік.

Студентам, що не виконали вимоги навчальних програм освітнього компоненту виставляється оцінка **Fx**, якщо вони були допущені до складання диференційованого заліку, але не склали його. Оцінка **F** виставляється студентам, які не допущені до складання диференційованого заліку.

Оцінки **"Fx"** або **"F"** ("незадовільно") виставляються студентам, яким не зараховано вивчення освітнього компоненту, формою контролю якої є залік.

Після завершення вивчення освітнього компоненту відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють студенту відповідну оцінку за шкалами (таблиця 3) у залікову книжку та заповнюють відомості успішності студентів з освітнього компоненту за формами: У-5.03Б – **іспит**.

3.2. Питання до іспиту:

Сторінка дисципліни в системі Moodle: 1.128.79.157:8083/course/index.php?categoryid=19

3.3. Контрольні питання

Сторінка дисципліни в системі Moodle: 1.128.79.157:8083/course/index.php?categoryid=19

3.4. Індивідуальні завдання

Оцінювання індивідуальних завдань студента здійснюється за виконання завдань викладачем та завідувачем кафедри:

- доповідь реферату на засіданні студентського наукового гуртка кафедри 0-2 бали;
- доповідь з презентацією на засіданні студентського наукового гуртка кафедри 0-3 бали,
- доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей 0-10 балів;
- участь у Всеукраїнській олімпіаді – 5-10 балів

Бали за індивідуальні завдання студента (загалом не більше 10 балів) можуть додаватись як заохочувальні додаткові бали до підсумкового балу за поточну навчальну діяльність, розраховану з використанням таблиці 2 і входять в склад оцінки з дисципліни.

3.5. Правила оскарження оцінки

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Щоб успішно пройти відповідний курс необхідно регулярно відвідувати практичні заняття; мати теоретичну підготовку до практичних занять згідно тематики; не спізнюватися і не пропускати заняття; виконувати всі необхідні завдання і працювати кожного заняття; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися до кураторів курсу з різних питань за тематикою занять і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Студенти мають право обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуальне. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування **електронними гаджетами** під час заняття з метою, не пов'язаною з навчальним процесом. Не допускаються запізнення студентів на практичні заняття.

Заохочується участь студентів у проведенні наукових досліджень та конференціях за даною тематикою.

Студенти з особливими питаннями можуть зустрічатися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, сконтакуйте з викладачем.

ХНМУ забезпечує навчання та роботу, що є вільними від дискримінації, сексуальних домагань, залякувань чи експлуатації. Усі студенти ХНМУ захищені *«Положенням про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у Харківському національному медичному університеті»*, що розроблено з метою визначення дієвого механізму врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних із дискримінацією та сексуальними домаганнями.

Дане Положення розроблене на підставі таких нормативно-правових актів України: Конституція України; Закону України «Про освіту»; Закону України «Про вищу освіту»; Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»; Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Загальна рекомендація № 25 до параграфу 1 статті 4 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Зауваження загального порядку № 16 (2005) «Рівне для чоловіків та жінок право користування економічними, соціальними і культурними правами» (стаття 3 Міжнародного пакту економічних, соціальних і культурних прав; Комітет з економічних, соціальних та культурних прав ООН); Рекомендації щодо виховання в дусі міжнародного взаєморозуміння, співробітництва і миру та виховання в дусі поваги до прав людини і основних свобод (ЮНЕСКО); Концепція Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року.

Університет визнає важливість конфіденційності. Всі особи, відповідальні за здійснення цієї політики (співробітники/-ці деканатів, факультетів, інститутів та Центру гендерної освіти, члени студентського самоврядування та етичного комітету, проректор з науково-педагогічної роботи), дотримуються конфіденційності щодо осіб, які повідомляють або яких звинувачують у дискримінації або сексуальних домаганнях (за

виключенням ситуацій, коли законодавство вимагає розголошення інформації та/або коли розкриття обставин Університетом необхідне для захисту безпеки інших).

ХНМУ створює простір рівних можливостей, вільний від дискримінації будь-якого національного, расового чи етнічного походження, статі, віку, інвалідності, релігії, сексуальної орієнтації, гендерної приналежності, або сімейного стану. Всі права, привілеї, програми та види діяльності, що надаються студентам або співробітникам університету, розповсюджуються на всіх без винятку за умови належної кваліфікації. Антидискримінаційна політика та політика протидії сексуальним домаганням ХНМУ підтверджується Кодексом корпоративної етики та Статутом ХНМУ.

Студентам важливо дотримуватися **правил належної поведінки в університеті**. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять

дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого і має медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи **охорони праці** шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен здобувач вищої освіти має знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Кафедра загальної та клінічної патофізіології ім. Д.О. Альперна підтримує **нульову толерантність до плагіату**. Від студентів очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

- Наказ №305 від 27.08.19 р. щодо організації навчально-виховного процесу в ХНМУ
- Кодекс академічної доброчесності ХНМУ.
- Наказ № 165 від 02.07.2020 р. про заходи з розвитку системи академічної доброчесності в ХНМУ.

- Положення про академічну доброчесність.
- Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ.
- Рекомендації Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.
- Закон України «Про освіту», стаття 42.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Патофізіологія: підручник / Ю.В. Биць, Г.М. Бутенко, А.І. Гоженко та ін.; за ред. М.Н. Зайка, Ю.В. Биця, М.В. Кришталю. – 6-е вид., виправл. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 752 с. +4 с. кольор. вкл.
2. Атаман О.В. Патофізіологія: в 2 т. Т 1. Загальна патологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. заклад. / О.В. Атаман. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 580 с.: іл.
3. Атаман О.В. Патофізіологія: підручник: в 2 т. Т 2. Патофізіологія органів і систем / О.В. Атаман. – Вид. 2-ге, стер. – Вінниця: Нова Книга, 2017. – 448 с.:
4. Патофізіологія / За ред. М.Н. Зайка, Ю.В. Биця, М.В. Кришталю. – 4-е вид. переробл. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2014. – 752 с.
5. Pathophysiology – Патофізіологія / Н.В. Сімеонова; за науковою редакцією В.А. Міхньова. – К.: ВСВ «Медицина», 2010. – 544 с.
6. General and Clinical Pathophysiology / Edited by A.V. Kubyshkin. – Vinnitsia: Nova Knyha Publishers, 2011. – 656 p.

Допоміжна

1. Основи патології за Роббінсом. Переклад 10-го англ. видання Robbins Basic Pathology 2018 р.: У 2 т. — Т.2 / За ред. В. Кумар, К. Аббас, С.Астар; Наукові редактори перекладу професори: І. Сорокіна, С. Гичка, І. Давиденко - К., 2019
2. Атаман О.В. Патологічна фізіологія в запитаннях і відповідях. Навчальний посібник / видання третє, доповнене та перероблене. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 547 с. Іл.\
3. Кришталь М. В. [Патофізіологія нирок](http://ir.librarynmu.com/handle/123456789/2078) : навчальний посібник / М. В. Кришталь, А. І. Гоженко, В. М. Сірман. – Одеса: Фенікс, 2020. – 144 с. <http://ir.librarynmu.com/handle/123456789/2078>
4. Гарбузова, В.Ю. Порушення кислотно-основної рівноваги: навчальний посібник/ В.Ю. Гарбузова, Т.І. Михайлова. - Суми: СумДУ, 2015. - 120 с. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/42811>
5. Вогнепальні поранення м'яких тканин (досвід Антитерористичної Операції/ Операції Об'єднаних Сил) : монографія / І. П. Хоменко, І. А. Лурін, О. Ю. Усенко [та ін.] ; ред. В. І. Цимбалюк ; Міністерство оборони України, Національна академія медичних наук України, Міністерство охорони здоров'я України. - Харків : Колегіум, 2020. - 400 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/15755>
2. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22731>
3. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/8974>
4. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/15>
5. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/21865>
6. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13705>
7. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/1371>

8. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13723>
9. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13751>
10. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/137>
11. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13772>
12. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/1377>
13. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13774>
14. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/1377>
15. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13771>

Електронні ресурси

Сайт Наукової бібліотеки ХНМУ – режим доступу <http://libr.knmu.edu.ua/>

Репозитарій ХНМУ – режим доступу <http://repo.knmu.edu.ua/>

Система дистанційного навчання ХНМУ (Moodle), розділ Наукова бібліотека, колекція Фахово-орієнтований е-контент – режим доступу <https://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=284>

Сторінка дисципліни в системі Moodle:

1.128.79.157:8083/course/index.php?categoryid=19

8. ІНШЕ

Корисні посилання:

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dyisc.docx

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx